

Vaihtoehtoiset elintarvikejärjestelmät

Tarkastelussa päijäthämäläinen ruoka-aktivismi

Hanna Pakarinen, Ilona Reiniharju ja Hanna Tykkä

Kaupunkiaktivismi kaupunkien voimavarana

Avoin yliopisto

15.6.2016

Maaria Linko

Sisältö

1. Johdanto.....	3
Tutkimuskysymykset ja -menetelmä	3
2. Ruokaryhmät meillä ja maailmalla.....	5
Ruokapiiri, kumppanuusmaatalous ROK ja luotettavan kulutuksen REKO	6
<i>Ruokapiirit</i>	6
<i>Kumppanuusmaatalous ROK</i>	6
<i>Lähiruokaryhmät, eli REKO:t</i>	7
Miksi ruokaryhmiin kuulutaan?	7
3. Ravintolapäiväkö yhteiskunnallista vaikuttamista?	8
Kaupunkiaktiivisuuden mahdollisuuksia ja uhkia.....	8
4. Päijäthämäläinen ruoka-aktiivisuus	10
Mikä saa päijäthämäläiset ryhtymään ruoka-aktiivisteiksi?	12
Ruoka-aktiivisuuden suhde kaupunkiaktiivisuuteen.....	14
Haasteita ja ongelmia.....	14
5. Pohdinta.....	15
Lopuksi	17
Lähteet	19

1. Johdanto

Ruoka on ajankohtainen aihe, johon liittyy paljon tunteita ja erilaisia mielipiteitä. Ruoalla on tänä päivänä monta roolia. Vaikka sen saanti on meille kaikille elinehto, liitetään ruokaan myös merkityksiä, joilla rakennetaan esimerkiksi identiteettiä. Sillä syötkö eineksiä, kotimaista ruokaa, ravintolaruokaa, luomua, lihaa tai oletko dieetillä, on meille toisinaan enemmän merkitystä kuin myönnämmekään. Tämä tekee ruoasta ja siihen liittyvistä valinnoista kiinnostavia.

Henkilökohtaisen hyvinvoinnin merkitys ihmisille on viime aikoina kasvanut mm. lisääntyneen vapaa-ajan ja vakiintuneiden yhteiskunnallisten olosuhteiden seurauksena. Viime aikoina ruoasta, sen osuudesta hyvinvointiin sekä ruoan tuotannosta on keskusteltu paljon julkisuudessa. Ruoan alkuperä, tuotanto-olosuhteet ja niihin liittyvät laatutekijät ovat samoin olleet esillä jo pitkään.

Suomen liittyminen EU:hun on lisännyt elintarviketuotantoon ja kasvattamiseen liittyviä säädöksiä. Ulkomaisen ruoan lisääntyvä tuonti maahan ja toisiaan seuraavat, erilaiset ”halpuutuskampanjat” nostavat esiin kysymyksiä ruoan hinnasta ja sen tuottajaosuuksista. Maataloudessa työskentelevien asema on suomalaisessa yhteiskunnassa pientynyt ja sitä kautta heikentynyt. Tämä tuli suuremman yleisön tietoisuuteen viimeistään maaliskuussa 2016 järjestetyn Traktorimarssin yhteydessä, jossa 700 tuottajaa ajoi traktoreilla asenaatintorille vaatimaan parempaa kohtelua. Sen jälkeen keskustelu kotimaisen ruoantuotannon asemasta ja tilasta on jatkunut kiivaana.

Ruokaan liittyvää spontaanihko kansalaisaktivismi vaikuttaa muun muassa edellä esitetyistä syistä lisääntyneen viime vuosina, ja sitä esiintyy jonkun verran Lahden seudullakin. Kun ryhmämme perustamisen ensisijainen kriteeri oli se, että kaikki jäsenet asuvat Lahdessa, yhdistyivät nämä kaksi luonnollisesti. Niin kutsuttua ruoka-aktivismia ilmenee monella saralla Lahdessa ja Päijät-Hämeessä. Ravintolapäivä, ruokapiirit, ROK-yhteisöpuutarha ja uusimpana lisänä Päijät-Hämeen oma REKO-ruokaryhmä ovat kaikki saaneet vankan jalansijan Lahdessa ja sen lähiympäristössä.

Meillä kaikilla oli kiinnostusta ruoka-aktivismiin sekä siihen, millaista roolia esimerkiksi ruoan eettinen tuottaminen ja ympäristövaikutukset erilaisissa ryhmissä näyttelee. Halusimme selvittää, miten ”puhdas ruoka” ruoka-aktivismiin liittyy, mikä ihmisiä motivoi tällaiseen toimintaan ja missä määrin sillä pyritään vaikuttamaan esimerkiksi ruoantuottajien asemaan. Näistä lähtökohdista syntyi tämä työ.

Tutkimuskysymykset ja -menetelmä

Tämän työn yhtenä olennaisena osana tutustuimme tarkemmin päijähämäläiseen ”ruoka-aktivismiin”. Ruokapiirin, ROK:n ja REKO-ringin toiminta ei ollut kenellekään meistä entuudestaan tuttua. Aloitimme tehtävän toteutuksen neljän ihmisen voimin, mutta yksi ryhmämme jäsen joutui jättämään kurssin kesken, joka aiheutti pientä työnjaollista haastetta. Kokoonnuimme

aluksi viikoittain ja loimme keskusteluja varten ryhmän Facebookiin ja dokumenttien jakamista varten työkansion Google Driveen. Myöhemmässä vaiheessa tapasimme vähemmän ja keskityimme itsenäiseen työhön. Lopuksi koostimme työn selville saamistamme asioista. Työn alkuvaiheessa keskustelimme avoimesti omista mielenkiinnon kohteistamme aiheen parista, ja sen jälkeen luonnostelimme muutaman jatkokeskustelun aikana työn yleisen rakenteen sekä tutkimuskysymykset.

Tässä työssä tutkimuskysymyksemme olivat

- Mistä ruokaryhmien toiminnassa on kyse ja miten sitä käytännössä toteutetaan?
- Mitä kaupunkiaktivismi tarkoittaa ja miten ruokaryhmien-toiminta liittyy siihen?
- Millaisia yhteiskunnallisia näkökulmia aiheeseen liittyy?

Keräsimme empiiristä aineistoa ja tietoa paikallistoiminnasta haastattelemalla ryhmien toimintaa organisoivia henkilöitä sekä lisäksi kolmea mukana olevaa yksityishenkilöä ja kolmea tuottajaa. Toiminnanjohtajia haastateltiin puhelimitse ja tapaamisissa, jäsenten ja tuottajien näkemyksistä kerättiin tietoa verkkokyselyn kautta. Haastattelu- ja kyselysisällöt perustuvat pääosin työryhmämme yhteiseen keskusteluun kiinnostuksen kohteista ja sitä kautta työmme sisällöstä. Lähdeaineistona hyödynnettiin lisäksi Milla Miettisen (2014) pro gradu -tutkielmaa Pohjois-Pohjanmaan ruokapiireistä. Vierailimme myös yhdessä ruoanjakotilaisuudessa, jossa valokuvasimme osallistujia (heidän luvallaan) ja haastattelimme heitä lyhyesti.

2. Ruokaryhmät meillä ja maailmalla

Tehomaatalous on pääasiallinen ruuantuotannon muoto tämän päivän Euroopassa. Tavoite tuottaa aina vaan suurempia määriä halpaa ruokaa aiheuttaa paineita viljelijöille ja ongelmia eläimille, luonnolle ja ympäristölle. Weckenbrock, Volz, Parot & Cressot (2016) esittävät tehomaatalouden olevan riippuvaista öljypohjaista, kemiallisista lannoitteista ja torjunta-aineista, eikä se siksi ole heidän näkemyksensä mukaan kestävällä pohjalla. Sama koskee (em.) mukaan myös suomalaista ruuantuotantoa.

Kuluttajat tiedostavat enenevässä määrin tehomaatalouden ongelmat (Weckenbrock et al 2016). Kun uutisista voidaan lisäksi jatkuvasti lukea erilaisista ruoan terveyst- ja turvallisuusriskeistä samalla kun tuottajien ja kuluttajien välinen etäisyys kasvaa, on kuluttajien luottamus ruokaan heikentynyt (Ilmonen & Jokinen 2002). Ruoan ostaminen kaupasta, jossa suoraa kontaktia tuottajaan ei synny, lisää luottamusongelmaa (Miettinen 2014, 15). Kuluttajien luottamusta ruokaan onkin pyritty palauttamaan erilaisin keinoin, joista yksi on ruoan kotimaisuus. Paikallisesti ja moraalisesti kestävin periaattein tuotetta ruokaa pidetään Suomessa laadukkaana ja näiden ominaisuuksien ihannoiti kasvaa (Ilmonen & Jokinen 2002).

Vastareaktion ruuantuotannon kehitykselle, on syntynyt uusia ruoka-aktiivismin muotoja, jossa kuluttajat toimivat suoraan yhteistyössä tuottajan kanssa (Weckenbrock et al 2016). Puhutaan vaihtoehtoisista elintarvikejärjestelmistä (Mononen 2006, 41–42). Lähiruoka, ruokapiirit ja kumppanuusmaatalous kasvattavat suosiotaan. Näitä uusia ruokajärjestelmiä yhdistää sitoutuminen lähiyhteisöön ja ympäristöön sekä massatuotannosta poikkeavat tuotanto- ja jakelutavat (em.).

Kuluttajat hakevat järjestelmistä laadukasta ruokaa, arvostavat lähituotantoa ja haluavat tietää kuka ruoan on kasvattanut ja miten. Kasvava kiinnostus ja suorat kontaktit kuluttajiin tuovat myös tuottajille uusia mahdollisuuksia panostaa tuotantovolyymin sijasta laatuun, eettisyyteen, yhteisöllisyyteen ja työn mielekkyyteen. (Weckenbrock, Volz, Parot & Cressot, 2016.) Monosen mukaan vaihtoehtoiselle elintarvikejärjestelmälle olennaista on nimenomaan tuottajan ja kuluttajan välinen sosiaalinen suhde (2006, 41–42), jossa luottamusta rakennetaan.

Vaihtoehtoisia elintarvikejärjestelmiä käytetään myös jossain määrin maaseutupolitiikan välineinä. Tehotuotannon ja vähittäiskaupan heikentämä kontakti kuluttajan ja tuottajan välillä palautuu tällaisten järjestelmien kautta, jolloin on arveltu niiden vaikuttavan myönteisesti maaseudun elinvoimaisuuteen, yritystoimintaan sekä työllisyyteen (Miettinen 2014). Toiminnalla on tietoisuuden lisäämisen kautta myös vaikutuksia mielikuviin ruuantuotannosta, maaseudusta ja tuottajista.

Tässä tutkimuksessa tarkastelemme yllä kuvattua suunnanmuutosta ruuantuotannossa ja ihmisten asenteissa ja arvostuksissa kolmen eri ilmiön: ruokapiirin, kumppanuusmaatalouden, eli ROK:n ja REKO-lähiruokaryhmän kautta.

Ruokapiiri, kumppanuusmaatalous ROK ja luotettavan kulutuksen REKO

Talkooperinne on historiallinen esimerkki suomalaisesta yhteistoiminnasta, jonka juuret juontavat talonpoikaiskulttuurista tuttuun työllä auttamiseen. Erilaisten ruokaryhmien historia on lähes yhtä pitkä, ellei pidempi (Miettinen 2014, 21–22). Tässä työssä tutustumme tarkemmin kolmen pääjätähämäläisen ruokaryhmän Lahden ruokapiiri ry:n, Lahden ROK:n (ruokaosuuskunnan) sekä Päijät-Hämeen lähiruoka REKO:n toimintaan, niiden yhtäläisyyksiin ja eroihin.

Yhteisöllinen ruoan hankinta voidaan liittää niin metsästyksen kuin kalastukseen sekä myöhemmin osuustoimintaliikkeeseen. Miettinen rinnastaa ruokapiirit itseapu- ja avustusjärjestöihin, vaikka suurin osa niistä toimiikin epämuodollisesti, koska toiminnan painopiste on omien etujen ajamisessa. (Miettinen 2014, 21–22.) Ruokapiirejä on pääkaupunkiseudulla kymmeniä ja Suomessa yhteensä yli sata. Suomen suurimmat ja tunnetuimmat ruokaosuuskunnat ovat Herttoniemi, Saaremmen (Laajasalo), Oma Maa ja Elävä Maa ry. Ilmiö ei ole uusi, mutta mm. erilaisten ruokaskandaalien, kotoilutrendin ja internetin myötä ruokapiirien suosio on jälleen kasvussa. (Mäenpää & Faehne, 2016.)

Ruokapiirit

Yksinkertaisimmillaan ruokapiiri voidaan määritellä ryhmäksi ihmisiä, jotka ostavat ruokansa yhdessä. Ruokapiirejä on toiminut Suomessa jo yli 20 vuotta. Myös ruokapiiri voi tuoda yhteen tuottajia ja ruoan alkuperästä kiinnostuneita kuluttajia, mutta tuotteita voidaan tilata myös luomutuotteisiin erikoistuneista tukuista tai ekokaupoista. Ruoka ei ole välttämättä lähiruokaa tai Suomessa tuotettua, mutta ruokapiirin kautta ostetusta ruoasta tiedetään, mitä se sisältää ja miten se on tuotettu. Yhdessä tekeminen sekä töiden jakamisen periaate voi olla osana piirin toimintaa. Lahden seudulla on Mäenpään & Faehnen (2016) tietojen mukaan reilut 3 000 ruokapiiriaktiivia. Pääkaupunkiseudulla heitä on jopa yli 15 000.

Kumppanuusmaatalous ROK

ROK:ssa on kyse yhteistyöstä ja yhteisöä vahvistavan yhteisöllisyyden kasvattamisesta. Siksi suomenkielinen nimi *kumppanuusmaatalous* on kuvaavampi kuin englanninkielinen *community supported agriculture*, josta voi saada kuvan, että tuottaja tai maatalous yleensä tarvitsee yhteisön tukea.

Kumppanuusmaatalous perustuu suurelta osin keskinäiseen kumppanuuteen ja luottamukseen. Tuottaja ja kuluttaja jakavat kustannustaakan lisäksi yhteistä vastuuta riskeistä. Viljely on usein monimuotoista ja tehomaatalouteen verraten mittakaavaltaan pientä. Ympäristöasioiden

huomioimisella on suuri painoarvo, mutta virallinen luomusertifikaatti ei ole keskeisessä asemassa. Sen korvaa luottamus tuottajaan ja mahdollisuus itse havainnoida tuotantomenetelmiä.

Kumppanuuden muodot vaihtelevat kulloisenkin ryhmän tarpeiden mukaisesti. Jäsenet voivat osallistua ostamalla osakkeita tulevasta sadosta, tekemällä talkootyötä kasvimaalla, auttamalla pakkaamisessa ja toimituksissa ja hoitamalla hallinnollisia töitä, kuten jäsenasioita yms.

Lähi-ruokaryhmät, eli REKO:t

REKO-lähi-ruokaryhmät tähtäävät kuluttajien ja tuottajien kohtaamiseen. REKO:t toimivat itsenäisinä, Facebookin kautta järjestäytyneinä, alueellisina ryhminä. Tilaukset tehdään suoraan tuottajilta oman alueen REKO-ryhmän kautta, jonka jälkeen tuottajat ja tilaajat kohtaavat yhdessä sovituksessa paikassa tietynä päivänä. Suomessa REKO on kasvattanut suosiotaan huimaa vauhtia, jopa 700 % viimeisen vuoden aikana. Tällä hetkellä ryhmiä on noin tuhat ja jäsenmäärä liikkuu n. 100 000 henkilössä (Bruder 2016, 30–31).

Noel Bruder näkee Suomen vielä kohtuullisen neitseellisenä alueena, mitä ruoka-aktivismiin tulee. Maailmalla yleinen ajattelumalli korostaa yhteisöllisyyttä ja yhteisön voimaantumista. Bruder pohtii eurooppalaista kumppanuusmaataloutta tarkastelevan tutkimusryhmän raporttiin laatimassaan Suomi-osiossa, että REKO:n suosio kertoo vaihtoehtoisille ruuan lähteille olevan kysyntää. Samalla se myös vahvistaa, että suomalaiset pysyttelevät mieluummin asiakkaan, kuin sitoutumista vaativassa osakkaan ja aktivistin roolissa, kuten esimerkiksi ruokaosuuskunnissa. Hänen mielestään se on sääli, sillä tällöin menetetään mahdollisuus luoda syvempiä yhteisöllisiä suhteita ja tuoda ihmiset lähemmäs oman ruuan kasvattamisen kokemusta. (Bruder 2016, 30–31)

Miksi ruokaryhmiin kuulutaan?

Milla Miettinen on pro gradussaan tutkinut pohjanmaalaisten ruokapiirien toimintaa ja erityisesti ihmisten syitä osallistua siihen. Miettinen sai selville, että ruokapiiriaktiivit arvostavat hankintakanavan järkevyyttä, haitallisten ympäristövaikutusten verrattaista vähäisyyttä, ruoan alkuperän ja muiden tietojen selvitetävyyttä, hankintaketjun suoruutta ja lyhyttä sekä tuottajien tukemisen mahdollisuutta. Osassa ruokapiireistä myös sosiaalisuudella ja yhteisöllisyydellä on tärkeä sija. Ruoan hinnan merkitys jää melko vähäiseksi Lähi- ja luomuruoan käytön syiksi ilmoitettiin tutkimuksessa samankaltaiset syyt. (Miettinen 2014, 2 & 18.)

Havainnot antavat melko kattavan listan syistä, joita osallistumiselle ruokapiiritoimintaan tunnustetaan. Tosin Mäenpään (2016) mukaan ihmiset eivät usein osaa sanallistaa toimintamotiivejaan ja (erilaisissa kaupunkiaktiivisuuden muodoissa) mukanaolon syyksi mainitaan ”hyvän arkielämän tavoittelu”.

3. Ravintolapäiväkö yhteiskunnallista vaikuttamista?

Ruokapiiri- ja REKO-toiminta voidaan käsitteellistää osaksi kaupunkiaktivismiksi kutsuttua toimintaa. Tässä kappaleessa perehdymme tarkemmin siihen, mitä kaupunkiaktivismilla tarkoitetaan, mitä ”ruoka-aktivismi” tästä lähtökohdasta tarkoittaa ja millainen laajempi yhteiskunnallinen näkökulma erilaisiin ruokaryhmiin näin voidaan liittää. Pääasiallisena lähteenä on käytetty Kaupunkiaktivismi kaupunkien voimavarana -luentosarjaa sekä Milla Miettisen lähiruokaryhmiä käsittelevää pro gradu -työtä.

Kaupunkiaktivismilla tarkoitetaan yleisemmin kaupunkiolioissa tai kaupunkioloihin liittyvää yleistä hyvää tavoittelevaa toimintaa. Se on ”Kansalaisten itse organisoimaa ja omaehtoista järjestötoiminnan ulkopuolista yhteistoimintaa, joka on luonteeltaan rakentavaa. Kaupunkiaktivismi suuntautuu yleensä toimintaan, eikä esimerkiksi ensisijaisesti poliittiseen mielipiteenmuodostukseen tai vaikuttamiseen.” Kaupunkiaktivismia esiintyy siis hyvin erilaisissa muodoissa. Tunnetuimmat siihen liitettävät tapahtumat lienevät kaupunkitapahtumat Ravintola- ja Siivouspäivä sekä jakamis-, vertais-, kansalais- ja alustatalouspalvelut, joihin ruokapiirienkin lasketaan kuuluvan. (Mäenpää 2016.)

Kaupunkiaktivismiin taustalla voidaan nähdä monia yhteiskunnallisia muutoksia, joiden myötä passiivisen kansalaisen rooli on hylätty ja kaupunkilaisista on tullut aktiivisia toimijoita. Internet on osaltaan mahdollistanut aiempaa vaivattomamman kokoontumisen ja informaation jakamisen pienemmillekin joukoille kiinnostuneita tietyn aiheen ääreltä. Aiheesta tehdyn suomalaistutkimuksen havaintona on, että kansalaisyhteiskunta toimii aktiivisesti nimenomaan *sosiaalisessa mediassa* ja *avointa dataa* hyödyntäen. (Mäenpää 2016.)

Erinomaisena esimerkkinä tästä oli Helsingin apulaiskaupunginjohtaja Pekka Saurin (2016) esittelemä Helsingin kaupunkipyörille vapaaehtoisvoimin noin viikossa koodattu seurantajärjestelmä, jonka avulla kaupunkilaiset näkevät pyörien kulloisenkin sijainnin. Kaupunkiaktivismissa on Saurin mukaan kyse siitä, että koska kaupunki on suuri, virallinen, Suomen lain puitteissa toimiva ja tasapuolisuuspyrkimyksiä noudattava yli 600 000 ihmisen yhteisö, on heidän luova hulluttelunsa melko rajallista. Tämän vuoksi joitakin perinteisesti viranomaiselle kuuluvia tehtäviä on ilomielin annettu niitä kaivanneille luoville kansalaisille, tai kansalaisryhmille, Sauri jatkaa. Ilmiön toisessa aallossa tavoitteena on muutosten aikaansaaminen taloudessa ja markkinoissa sekä viimeisenä vaiheena yhteiskunnallisten valtarakenteiden muuttaminen entistä enemmän suoraa toimintaa suosivaksi. *Hallinnon rooli* kaupunkiaktivismissa on toimia asioiden *mahdollistajana*. (Mäenpää 2016.)

Kaupunkiaktivismiin mahdollisuuksia ja uhkia

Sekä Mäenpää että Sauri näkevät sosiaalisessa mediassa ja avoimessa datassa edelleen paljon *käyttämätöntä potentiaalia*. Ihmisille on kuitenkin nyt jo alkanut selvitä, että on jokin raja sille,

mitä kaikkea kaupunkiorganisaatio voi, ehtii ja pystyy tekemään ja mitä siltä voidaan edellyttää (Sauri 2016). Molemmat näkevät kaupunkiaktiivisuuden uudenlaisena resurssina kaupungin aktivoimiseen. Vaikka virallinen, demokraattinen järjestelmä ei vielä aktivistien ammattitaitoa ja kykyjä esim. kaupunkisuunnittelun suhteen tunnistaakaan, on muutos tulevaisuudessa mahdollinen.

Kaupunkiaktiivisuudessa on joitakin ongelmallisia puolia ja yksi niistä *osallisuus*. Kuten liikkeissä yleensäkin, ovat kaupunkiaktiivisuuden piirissä aktiivisina muutoinkin aktiiviset ihmiset, ja passiiviset jäävät ”sohvannurkkaan”. Kaupunkiaktiivisuudessa kuuluu – kuten demokratiassa yleensäkin – niiden ääni, joilla on eniten vaikutusvaltaa tai jotka muuten ovat kovaäänisiä. Se ei siis sinällään edistä tasa-arvoisempaa demokratiaa, vaikka kannustaakin tietyn tavoin osallistumaan. Viranomaisen toiminta osallistaminen ei siis aina toteudu toivotusti (Faehne, 2016). Mikko Särelä (2016) kuvasi tilannetta sanoin: ”Aktivismi on aina vallan käyttöä”. Lisää kaupunkia Helsinkiin liikkeen perustanut Särelä oli sitä mieltä, että esimerkiksi kaupungin kehittämisessä viranomaisen velvollisuus on ennakoimattomien taloudellisten ja sosiaalisten seurauksien välttämiseksi käydä kuulemassa myös niitä, joiden ääni ei julkisessa keskustelussa kuulu. Ilman tällaista menettelyä erot osallistumismahdollisuuksissa ovat valtavat, Särelä jatkoi. Sosiaalinen media tarjoaa osallistumille toisaalta uudenlaisen kanavan, mutta ei takaa kuulluksi tuleamista.

Toisena jonkinasteisen ongelmana voidaan pitää *vastuukysymyksiä* erityisesti tapahtumien osalta. Jonkin verran ongelmia on syntynyt kaupunkiaktiivisuudesta tulkittavista massatapahtumista, joissa ihmiset yhtäkkiä aktivoituvat suurella joukolla ulkoilmaan tekemään jotain. Esimerkiksi Siivouspäivä ja Ravintolapäivä ovat molemmat aiheuttaneet kaupunkien puhtaanapidolle runsaasti ylimääräisiä tehtäviä, kun aktivistien jäljet on tapahtuman jälkeen pitänyt siivota viranomaisen toimesta. Yhteismaan ja Siivouspäivä-tapahtuman perustajajäsen Pauliina Seppälä (2016) ei kokenut tapahtuman koollekutsujana olevansa vastuussa esimerkiksi Siivouspäivä-kauppiaiden aiheuttamasta sotkusta ja korosti tätä useaan kertaan. Hän ei myöskään kokenut omaa toimintaansa perinteisen aktivismiin verraten yhtä radikaaliksi, ja piti kaupunkiaktiivisuudesta parempana esimerkkinä Ravintolapäivän perustajan Timo Santalan äänestä sometaistelua viranomaisten tapahtumarajoituksia vastaan.

Kitkasta huolimatta sekä Mäenpää (2016) tutkimustiedon perusteella että Sauri (2016) kokemustensa kautta olivat sitä mieltä, että kaupunkiviranomaisen *byrokratiaa* usein *pelätään* enemmän kuin sitä onkaan. Sauri kannusti aktivisteja jatkamaan aktiivista toimintaa ja piti tärkeänä, että kaupunki omaehtoisen kansalaistoiminnan, kokeilun ja kertomisen kautta saa tietoa siitä, mitä ihmiset kaupungilta odottavat. Hän piti avointa vuorovaikutusta kaupunkiorganisaation ja asukkaiden välillä väistämättömän lisäksi välttämättömänä. Tavoitteeksi Sauri asetti luovan (aktivismitoiminnan) ja luotettavan (kaupunkiorganisaation toiminnan) optimaalisen kohtaamisen

sekä aktivismin lisääntymisen. Hän haastoi 630 000 ihmisen korkeasti koulutetun suuryhteisön esittelemään alihyödynnettyä ideapotentiaaliaan jatkossakin.

4. Päijäthämäläinen ruoka-aktivismi

Seuraavassa esitellään lyhyesti päijäthämäläiset ruokapiirit ja niiden toiminta. Tiedot on kerätty alussa kuvatun haastattelun sekä verkkokyselyn (Liite 1) avulla.

Päijät-Hämeen alueella toimii kolme ruokaryhmää: Lahden ROK, Lahden ruokapiiri ry sekä Päijät-Hämeen REKO. Pääosa niistä toimii Lahden alueella, mutta osa myös Hollolassa ja Nastolassa. Pisimpään on toiminut ruokapiiri, joka aloitti toimintansa toisen nimisenä vuonna 2011, ruokaosuuskunta ROK on perustettu 2012 ja tuoreimpana REKO syksyllä 2015. ROK:in ja REKO:n käynnistymiseen oli saatu inspiraatio muilla paikkakunnilla toimivista vastaavista ryhmistä.

Piirien toiminnassa on joitakin yhteisiä piiriteitä, mutta myös huomattavia eroja. Ruokapiirin ja ROK:n yhteisöjen ytimessä on omien ruokien viljely ja sen kuluja kattava jäsen- tai osuusmaksu, jonka suuruus vaihtelee 30 eurosta 360 euroon vuodessa. Ruokapiirin jäsenillä on lisäksi oma verkkokauppa sekä etuja muiden viljelijöiden verkkokauppoihin. Alla olevassa taulukossa on esitelty perustiedot jokaisesta piiristä. REKO:lla on ryhmistä suurin jäsenmäärä, se ei ole rekisteröitynyt, eikä kerää jäsenmaksua. REKO:n toiminta tapahtuu Facebook-sivujen kautta, Ruokapiirillä ja ROK:lla on myös omat verkkosivut.

	RUOKAPIIRI	ROK	REKO
Jäsenmäärä	73 hlöä	Yli 100 hlöä 55 ruokaosuuskuntaa	3 269 hlöä Arvio aktiivisista n. 400 hlöä
Vetäjä	Puheenjohtaja Sanna Virta	Puheenjohtaja Katariina Broman	Toiminnanjohtaja Anne Seppälä
Rekisteröity	On	On	Ei ole
Jäsenmaksu	30 euroa/vuosi (talouskohtainen)	Osuus- / satomaksu 360 e. Kokonaisuudessaan - Osuus (voi olla puolikaskin) - liittymismaksu 50 e - osuusmaksu 50 e.	Ei ole
Kotisivut	http://lahdenruokapiiriry.blogspot.fi/	http://lahdenruokaosuuskunta.blogspot.fi/p/liity.html	
Some	https://www.facebook.com/lahdenruokapiiriry/?fref=ts	https://www.facebook.com/LahdenROK/?fref=ts	https://www.facebook.com/groups/449052498631762/
Oma tila tms.	Vuokrapelto ja siellä jakelukoppi sekä jakelupiste kaupungissa	Verkkokauppa & jakelutila	Ei omaa tilaa, jakelut torilla & pysäköintialueella

Lahden ROK eli ruokaosuuskunta poikkeaa toisista toiminnallaan. ROK:n jäsenet viljelevät kaiken itse, eivätkä käytä ulkopuolisia tuottajia, kuten ruokapiiri ja REKO. Sato viljellään osakkaille, jotka ovat maksaneet osamaksun. Jos sadosta tulee ylimääräistä, viedään ne lahtelaisiin luomuruokaravintoloihin MeaMannaan tai Tryffdeliin tai myydään valmiina koreina jakelun yhteydessä. Yleensä maataloudessa viljellään vain muutamaa lajiketta kerralla ja keskitytään niihin. Ruokaosuuskunnassa lajikkeita on kuitenkin peräti 30–40.

Joka vuosi ruokaosuuskunnassa mietitään tavoite ruokaosuuskuntien määrälle. Vuoden 2015 tavoitteena oli 50 ruokaosuuskuntaa, tänä vuonna 75. Puheenjohtaja Katariina Bromanin mukaan tällä hetkellä Ruokaosuuskunta on myynyt vasta 55 osuutta ja asiasta on jo pidetty kriisikokouksia. ROK vuokraa peltoa Aaltosen puutarhalta, jolta heidän on oma puutarhurinsa kerää sadon. Osuuskuntalaisten odotetaan kuitenkin osallistuvan sadonkorjuu töihin pellolla eli heillä kaikilla on työvelvoite. Sadon osakas voi hakea pellolla olevasta vajasta tai keskustan kokoontumispaikasta, jolloin sato on pussitettu valmiiksi. Ruokaosuuskunnassa yksi henkilö tekee jaot ja katsoo, että jokaisessa työssä on tarvittava määrä henkilöitä mukana.

Lahden ruokapiirillä on oma verkkokauppa, jonne toimintaa vetävät syöttävät tuottajien tuotteet ja josta jäsenet ne tilaavat. Lisäksi jäsenet voivat tehdä tilauksia Tietäväisen ja Mäkelän luomutilan verkkokauppoihin erikoishinnoin. Ruokapiirin jakelutilassa on pakastearkku, jonne voidaan ostaa tavaraa (mm. jäätelöä) myytäväksi ilman ennakkotilausta. Aiemmin jakeluita oli kaksi kertaa kuukaudessa, mutta nyt kun Tietäväinen tarjoaa ulkomaisia luomutuoretuotteita mukaan, jakelua tehdään viikoittain. Ruokapiirin, samoin kuin ROK:laisilta edellytetään osallistumista työhön. Heillä tätä kutsutaan nimellä talkoovelvoite, joka tarkoittaa 8–10 tuntia piiriä hyödyttävää työtä vuodessa.

Päijät-Hämeen REKO poikkeaa muista ryhmistä, sillä sen ovat perustaneet ruoan tuottajat, jolloin ruokia tilaavien jäsenten ei itse tarvitse osallistua viljelyyn. REKO:lla ei ole omia tiloja, jäsenmaksua, eikä aikomuksia esimerkiksi järjestäytyä tai rekisteröityä. Mukana olevat 22 tuottajaa lisäävät etukäteen ilmoitettuina päivinä heillä myynnissä olevat tuotteet ryhmän Facebook-sivuille, jonne jäsenet voivat päivityksiä kommentoimalla jättää tilauksensa. Noutopaikkoja on kaksi, koska osa jäsenistä ja tuottajista on hollolalaisia. Tuottaja tulee sovittuna jakopäivänä paikalle, jäsenet noutavat tilaamansa elintarvikkeet ja maksavat ne noudon yhteydessä. Toiminnanjohtaja Anne Seppälän mukaan perusjärjestelyiden suhteen ei toistaiseksi ole tullut mitään ongelmia. Facebook-ryhmässä on lähes 3 300 jäsentä, mutta aktiivisten tilaajien määräksi Seppälä arvelee joulutilausten perusteella 400 henkilöä. Luku kasvaa vajaan vuoden ikäisessä ryhmässä koko ajan, kuten myös tuottajien ja tuotteiden lukumäärä ja valikoima.

Olen ollut alusta alkaen toiminnassa mukana. Eläinten olot ja lähituotanto kiinnostavat, mutta eniten merkitsee kananmunien hyvä maku. - Petri

Mikä saa päijäthämäläiset ryhtymään ruoka-aktivisteiksi?

REKO:n perustajat ovat itse tuottajia ja heille ryhmän toiminnassa on monia tärkeitä piirteitä. Ensisijaisesti rekolaiset halusivat ryhmän kautta tarjota pientiloille mahdollisuuden myydä elintarvikkeitaan ilman turhaa byrokratiaa. Seppälä kuvaa myyntiä koskevien säädösten olevan huomattavan paljon yksinkertaisempia, kun ruoka ostetaan verkosta eikä sitä tuoda “torilla myytäväksi” tai järjestetä “REKO-tapahtumaa”. Tapaamisissa tilatut tuotteet yksinkertaisesti noudetaan ja maksetaan. Pikkuhiljaa REKO:on on tosin tullut mukaan myös sellaisia tiloja, joilla on torimyyntiluvat ja toimintaa saatetaan jatkossa laajentaa tähän suuntaan verkkotilausten lisäksi.

Byrokratian karttelun ohella kuluttajien suora kontaktointi ohi suurten vähittäiskauppaketjujen on tärkeää sekä REKO:n tuottajille että jäsenille. Ruoan ostamista tällaisella vaihtoehdoisella tavalla pidetään kannanottona vallitsevaan “duopoliin”, kuten eräs jäsenistä sanoo. Reko tarjoaa jäsentensä mukaan ennen kaikkea kauppaketjuja tuoreempaa ja laadukkaampaa ruokaa sekä osittain sellaisiakin tuotteita, joita myymälöistä ei saa. REKO-tilat eivät ole luomutiloja, vaan lähiruokaa tuottavia pienehköjä tiloja. Perustaja pitää kuitenkin valtaosaa suomalaisesta elintarviketuotannosta jopa keskieuropalaista luomua puhtaampana. Tuottajien valintakriteereissä lähiruoka tarkoittaa sijaintia alle 100 kilometrin päässä Lahdesta tai Hollolasta. Tuottaja tarvitsee myös jonkun suosittelijan päästäkseen mukaan piiriin. Rekolaiset haluavat toiminnallaan tarjota kuluttajalle

mahdollisuuden nähdä “elintarviketuotannon kasvot”, lisätä ymmärrystä tuotannosta sekä lyhentää näin välimatkaa ruoan tuottajien ja käyttäjien välillä.

ROK:laiset tuottavat ruoan itse ja heille työntekijän palkkaaminen sekä toiminnan sosiaalinen aspekti on tärkeä. Sosiaalisuus korostuu, kun pellolla mukana on myös ryhmän ulkopuolisia, ei pelkästään osakkaita tai jäseniä. Puheenjohtajan sanoin: ”Tärkein asia on, että yhteisö muodostuisi pellon reunalle”. Olennaista toiminnassa on myytävä ruoka ja sen laatu. Yhteisöllisyyttä pyritään edistämään siten, että kaikilla Lahdessa on mahdollisuus tulla mukaan jäsenenä, eikä jäsenen ei ole pakko ostaa ruokaosuutta. Tänä vuonna ruokaosuuskunnalla on lisäksi käytössä solidaarisuusosuus, jonka Launeen seurakunta jakaa jollekin tarvitsevalle.

Tuotamme naudanlihaa ja ternimaitoa. Voimia yhdistämällä saamme tuottajina enemmän ihmisiä liikkeelle. Rekoilu on myös hauskaa. On kiva tulla maalta käymään kaupungissa. - Terhi, Hallainmäen tila

ROK:n toiminta on laajentunut, kun mukaan on saatu Sylvia-koti, Kaupunkikylä, MeaManna ja leipomo. Puheenjohtaja Bromanin mukaan ROK:n toiminnassa yhteisöllisyys ja ”steinerilaiset arvot” ovat toiminnassa merkittävässä asemassa. Yhteisöllisyyteen kuuluu se, että ihmiset itse jakavat ruoan, eikä sadosta valita parhaita itselle. Bromanin mukaan jokaisen kaupunkilaisen tulisi tietää, mistä heidän ruokansa tulee. ROK-toiminnan sosiaaliset aspektit kuuluvat yhteistyöryhmän ulkopuolisten tahojen kanssa: he tarjoavat työpajamahdollisuuksia, pelto on Steinerkoulun kasvikurssin käytössä, Ruokapäivinä Te-toimiston työharjoittelijat ja turvapaikanhakijat ovat olleet tekemässä ruokaa ja osallistuvat jatkossakin työskentelyyn. Torstaisin ROK:lla on talkoopäivät ja

osuuksien ostajille järjestetään kausittain avajaiset. Lisäksi osakkaille tarjotaan opastusta viljelyyn ja ihmisiä rohkaistaan menemään pellolle itse toivoen, että kaveritkin otetaan mukaan.

Ruokapiirissä korostettiin tuottajien valinnassa lähi- ja luomuruokien kasvattajia. Ruokapiiri tuo toimintaansa esille seuraavien asioiden perusteella: Saat tuoretta ja turvallista lähi- ja luomuruokaa, tilaus on helppo tehdä, hinta on edullisempi kuin kaupassa, laatu on parempi kuin kaupassa, toimitukset ilman ylimääräisiä välivaiheita, tuottajat ja maatilat tulevat tutuiksi ja yhteys ruoan kasvattamiseen säilyy. Puheenjohtaja Sanna Virran mukaan he uskovat, että ihmisten kiinnostus lähi- ja luomuruokaan vain kasvaa.

Ruoka-aktiivisuuden suhde kaupunkiaktiivisuuteen

Ryhmämme pääjätämäläisille ruoka-aktiivisille tekemän haastattelu- ja kyselytutkimuksen mukaan termi kaupunkiaktiivisuus ei ole yleisesti tunnettu tai käytössä ruokapiiriläisten keskuudessa. Kysyttäessä, missä määrin toimijat itse pitävät toimintaansa kaupunkiaktiivisuutena, vastaukset vaihtelivat. Tärkeimpänä aktiivisuuden piirteenä pidettiin vaihtoehtoisen jakelukanavan luomista ohi suurten päivittäistavaraketjujen sekä asiakkaiden ja tuottajien suoraa asiakassuhdetta, jonka myötä tuotto päätyy suoraan viljelijälle/kasvattajalle. Ruokapiirit toiminta mielletään kannanotoksi mm. ruoan alkuperän selkeyden sekä laadun ja tuoreuden puolesta. Myös olemassa olevan lainsäädännön rajojen venyttäminen mm. suoramyynnin ”byrokratiaa kiertävien” muotojen ja ruoan jakelupaikan ”käyttöönottamisen” kautta katsottiin aktiivisuudeksi. Yksi vastaaja piti jo pelkkää tietoisuuden lisääntymistä ruoantuotannosta positiivisena aktiivisuuden muotona. Toisaalta maaseudulla asuva tuottaja kiteytti asian myyjän näkökulmasta: ”Ei se täällä maalla aktiivisuudelta tunnu. Onhan se tietysti kiva, että kaupungissakin tapahtuu.”

Ruokapiiriin Sanna Virta näkee, että ruokapiiriin toiminta on omalla tavallaan kansalaisaktiivisuutta. Tärkein syy heillä olla mukana on se, että tuotteista maksettu raha menee suoraan tuottajalle. He haluavat oikeudenmukaisempaa markkinataloutta ja vastustaa isojen ketjujen valtaa elintarvikemarkkinoilla. Ruokapiiristä ostaminen on myös kannanotto ruoan alkuperän puolesta, on tärkeää tietää, mistä ruoka tulee ja miten se on tuotettu. Ruokapiiriin liittyy paljon talkootyötä, joka luo yhteisöllisyyttä ja sitä kautta tapaa saman henkisiä ihmisiä.

Haasteita ja ongelmia

Sekä REKO:lla että ruokapiirillä on ollut hankalaa löytää sellaista paikkaa, jossa ruoan jakelu voitaisiin hoitaa. Lahden kaupungin säännöissä kielletään esim. yleisten parkkipaikkojen käyttäminen tällaiseen toimintaan. Esimerkiksi käyttäjien toivoma Lahden tori on nykyisin maksullinen ja kesäisin usein tapahtumakäytössä, eikä siksi soveltu rekolaisten käyttöön. Nyt kahdessa eri paikassa järjestettävät jaot hämmentävät toisinaan tuottajien kokemusten mukaan kuluttajia. Ruokapiirillä on lisäksi ollut ongelmia saada oma viljelymaa.

Ruokapiiri on toiminut nyt vuoden 2016 alusta Lahden Vihreiden vuokralaisena Lahden keskustassa. Samassa tilassa toimii myös ROK. Kaikissa ryhmissä ongelmaksi koettiin jäsenten aktiivisuuden lisääminen. Ruokapiirillä on jopa pari kertaa käynyt niin, ettei jakelijoita ole löytynyt ja jakelu on siksi jäänyt pitämättä. ROK:lla on myös oma haasteensa, jota muut eivät tuoneet esille. Heillä on ilmoittautunut joka vuosi TE-toimistosta harjoittelija, mutta sitten heitä ei olekaan tullut.

ROK:n toiminnassa näkyy isoimpana ulkopuolisten, kuten harjoittelijoiden ja oman (palkkatuella mukana olevan) puutarhurin käyttö. Muut toimivat pelkästään oman väen voimin. ROK:ssa haasteena nähtiin myös ihmisten yhteisöllisyyden muistuttelu. Muutaman ensimmäisen kerran sadonjako ei toiminut ja ruoat loppuivat, joten joku aina jakaa sadon ja muistuttelee ettei oteta liikaa vaan ruoka menisi tasan. REKO-ryhmällä ei ole ollut ongelmia jäsenten tai tuottajien kanssa. Työläintä heidän toiminnassaan on ollut Facebook-ryhmän ylläpidon resursointi, julkaisusääntöjen luominen ja ryhmän seinän pyhittäminen ylläpidon käyttöön.

5. Pohdinta

Katsaus päijätähämäläisten ruokapiirin, ruokaosuuskunnan ja Rekon toimintaan on ollut silmiä avaavaa. Alun perin yhtenäisiltä tuntuvista yhteisöistä löytyi selkeitä eroja ja niiden toiminta tuli ryhmällemme työn edetessä tutuksi. Alussa läpikäymämme teoreettinen tieto vahvistui tässä hyvin suurelta osin siinä, mitä toimijat ryhmänsä aktiviteeteista kertoivat.

Teoriaosuudessa saimme mielestämme kattavasti vastauksia toiseen, kaupunkiaktivismia käsittelevään tutkimuskysymykseemme. Haastatteluaineistossa tämä elementti ilmeni vähemmän, kenties siksi, ettei kyseessä ollut kaikkein tyypillisin kaupunkilaistoiminta. Ruoka-aktivismissa maaseudun ja viljelyolojen läheisyys on niin olennainen osa toimintaa, että osa ei edes mieltänyt sitä kaupunkiaktivismiksi. Toisille nimenomaan tällainen vaikuttaminen ja aloitteen omiin käsiin ottaminen oli tärkeää. Kaupunkiaktivismiin piirteistä omaehtoinen toiminta, jossa tila omalle kiinnostuksen kohteelle etsitään ja tehdään kaupunkialueelle, tuli vahvimmin esiin. Toisaalta kuvattiin närkästystä siitä, ettei kaupunki halunnut tarjota tilaa jakelutoiminnalle ja jopa rajoitti tätä. Mahdollista toki on, että kyseessä oli Pekka Saurin edellä esittämä huomio siitä, että byrokratiaa pelätään aktivistien keskuudessa usein turhaan. Kukaan haastatelluista ei ainakaan kertonut tehneensä toimenpiteitä tilasäännön muuttamiseksi tai kumoamiseksi.

Ensimmäiseen kysymykseen vastataksemme kuvasimme teorian avulla laajasti sitä viitekehystä, josta ruoka-aktivismi ponnistaa sekä haasteita, joita modernin yhteiskunnan ruoantuotantoon ja ostamiseen liittyy. Teoria ja empiriinen aineisto yhdessä vastasivat mielestämme kattavasti kysymykseen ruoka-aktivismiin yleisestä luonteesta ja käytännön toiminnan ulottuvuuksista. Haastatteluaineiston perusteella ehkä odottamattomin havainto tämän kysymyksen suhteen oli, että tuotannon luonnonmukaisuus ja eettisyys tuntuivat olevan niin pienessä roolissa. Se saattoi olla toimijalle niin itsestään selvää, ettei sitä korostettu. Ruokapiirin luomuruoka tuli jopa ulkomailta,

jolloin lähituotanto ei ollut heille kriittinen ruoantuotannon kriteeri. Ainakin REKO-ryhmässä syyksi ”luomuttomuuteen” nähtiin byrokraattiset näkökohdat ja tuotannon esitettiin laadullisesti olevan jopa eurooppalaista luomutuotantoa parempaa. Luomusertifikaattien hakeminen koettiin liian monimutkaiseksi ja toivottiin luottamuksellisten ja avointen asiakassuhteiden selventävän nämä tuotannolliset seikat asiakkaillekin. REKO-ryhmä suositteli jatkossa järjestävänsä enemmän tutustumiskäyntejä tiloille. ROK:ssa viljely oli käytännössä koko ajan avointa kaikille. REKO-ryhmässä koettiin erityisen tärkeänä se, että kuluttaja saisi ruoalle kasvot ja että yhteys kaupunkilaisiin ja ruoan ostajiin vahvistuisi. ROK-toiminnassa erityisesti ihmisten osallistuminen käytännön viljelytoimintaan nähtiin merkittävänä.

Myymme kyytönlihaa pk-seudun ravintoloihin ja Reko:n kautta kuluttajille. Tuotantomäärät ovat pieniä, joten suoramyynti toimii meille. Moni vakituinen asiakas on tullut REKO:n kautta. - Laura ja Mika, Hujalan tupala

Haasteellisin oli viimeinen tutkimuskysymys, jonka selvittäminen hieman pinnalliseksi jääneen haastatteluaineistomme perusteella jää ehkä näistä vajaimmaksi. REKO:n toiminnassa oli toki selkeitä piirteitä siitä, että se oli toimijoille osittain myös ns. maaseutupolitiikan tekemistä. Ruoka-aktiivisuuden parhaaksi tulevaisuudenkuvaksi mainittiin se mahdollisuus, että toiminta laajenisi räjähdysmäisesti. Tässä mielessä ruoka-aktiivismia voidaan ajatella nerokkaana vaikuttajaviestintänä ja toiminnallisena lobbauksena luomu- ja lähiruoan sekä kotimaisen tuotannon puolesta. Ryhmien välisissä arvoissa toki on suuria eroja. Traktorimarssi nosti maaseudun ahdingon kaupunkilaistenkin keskusteluagendalle ja mielipiteet siitä vaihtelevat

melkoisesti. Yhteistyö ruokaa tuottavien tahojen ja kaupunkilaisten kesken tuottaa varmasti lisää hedelmällistä näkemystä tähän keskusteluun.

Toisaalta ruoka-aktivismi muistuttaa englantilaisen transition movementin tapaa toimia, jossa ajatuksena on alkaa tehdä jotain uutta ja pakottaa sitten hallinto sopeutumaan tämän laajalle levinneen toiminnan tarpeisiin. Toisaalta taas, vaikka toiminta on modernia ja tapahtuu merkittävässä osin verkon välityksellä, sen rakenteet ovat keveitä ja toiminta keskeistä, oli kaikissa ryhmissä havaittavissa merkkejä perinteisistä yhdistys- ja yhteisötoiminnan ongelmista. Ydinryhmä teki valtavasti työtä asian eteen ja muiden osallistaminen koettiin haastavaksi ja jopa mahdottomaksi. Yhteistoiminta vaati järjestäjiltä paljon resursseja, eikä muiden toimijoiden sitoutuminen ja vastuullisuus yltänyt samalle tasolle.

Lopuksi

Olemme työssä kovasti etsineet merkitystä erilaisten ruoka-aktivismiksi kutsumiemme ryhmien toiminnalle. Mutta onko syvempien merkitysten etsiminen jossain määrin jopa tarpeetonta?

Esimerkiksi Reko-toiminta, jossa pientuottajat myyvät tuotteitaan suoraan kuluttajille voidaan yksinkertaisimmillaan nähdä Lahdesta tällä hetkellä puuttuvan kesä- tai iltatorin korvaavana toimintana. Jos ihminen on päivätöissä, ei mahdollisuutta osallistua perinteiselle aamuarhaisesta iltapäivään toimivalle torille välttämättä ole, jolloin Rekon kautta pystytään hankkimaan vastaavat tuotteet. Kuten kyselyssämme selvisi, kaikille toiminnassa ei missään nimessä ollut kyse politiikasta tai kannanotosta, vaan yksinkertaisesti elintarvikkeiden laadusta, jonka vuoksi oltiin valmiit näkemään hieman vaivaa.

Entäpä ryhmien yhteiskunnallinen vaikuttavuus, onko ruokaryhmissä potentiaalia ideologiseen suuremman mittakaavan muutokseen? Lahden alueella on 120 000 asukasta, joista ruoka-aktivismin parissa aktiivisesti toimii tällä hetkellä alle 500 ihmistä. Kokonaisväkilukuun suhteutettuna määrä tuntuu pieneltä, mutta jos esimerkiksi 500 ihmistä organisoituisi vaatimaan jotain muutoksia paikalliseen sääntelyyn tai päätöksentekoon, voisi heillä jo lähtökohtaisesti olla hyvä kannatus asialleen. Valtakunnan tasolla ruokaryhmissä toimivien henkilöiden määrä alkaa puolestaan olla jo niin suuri, että ainakin nykyistä enemmän medianäkyvyyttä asialle voisi saada ja potentiaalia suurempiinkin uudistusvoimiin joukosta löytyy. Lahden kokoisessa kaupungissa esimerkiksi osallistuminen keskustan aktivointi- ja kehittämistoimenpiteisiin voisi tuoda ryhmille heidän toivomaansa lisänäkyvyyttä sekä lisää aktiiveja.

Vaikka suureen määrään kysymyksiä on löytenyt vastauksia, mielenkiintoisinta lienee se, kuinka paljon uusia kysymyksiä työn koostaminen aiheutti. Jatkossa oli kiinnostavaa tutkia esimerkiksi sitä, kuinka ryhmät suhtautuvat toistensa toimintaan. Ulkopuolisesta esimerkiksi ROK:n malli, jossa palkataan oma puutarhuri vaikuttaa jokseenkin elitistiseltä. Onko ROK-toiminnan lähtökohtana niin suuri epäluulo tuottajia kohtaan, että halutaan kasvattaa tuotteet itse? Toisaalta

REKO-toimijoilla on varmaan vankka mielipide luomuruokaa ulkomailta ostavan ruokapiirin toiminnasta, eikä muita ehkä miellytä REKO:n puhtaan ruoan tuottaminen, josta todisteena on vain tuottajan sana.

Lähteet

- Bruder, N. 2016. History and characteristics of CSA. Teoksessa Weckenbrock, P., Volz, P., Cressot, N. & Parot J. (toim.). European CSA Research Group (2016): Overview of Community Supported Agriculture in Europe.
- Faehne, M. 2016. Luento 12.5.2016: Osallisuus. Osana Kaupunkiaktivismi-kurssia. Helsingin yliopisto.
- Ilmonen, K. & Jokinen, K. 2002. Luottamus modernissa maailmassa. SoPhi, Jyväskylän yliopisto.
- Miettinen, M. 2014. Pohjois-Pohjanmaan ruokapiirit lähi- ja luomuruoan hankinta kanavana. Pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto, maantieteen laitos.
- Mononen, T. 2006. Yhteiskuntatieteellisen elintarviketutkimuksen linjoja. Teoksessa Mononen, T. & T. Silvasti (toim.): Ruokakysymys. Näkökulmia yhteiskuntatieteelliseen elintarviketutkimukseen. Gaudeamus Kirja / Oy Yliopistokustannus University Press Finland, Helsinki.
- Mäenpää, P. 2016. Luento 9.5.2016: Kaupunkiaktivismi. Osana Kaupunkiaktivismi-kurssia. Helsingin yliopisto.
- Mäenpää, P. & Faehne, M. 2016. Ruoka-aktivismi: Miten ohittaa S ja K, seurustella ja voida hyvin? -verkkomateriaali. Osana Kaupunkiaktivismi-kurssia. Helsingin yliopisto.
- Sauri, P. 2016. Luento 9.5.2016: Kaupunkiorganisaatio. Osana Kaupunkiaktivismi-kurssia. Helsingin yliopisto.
- Seppälä, P. 2016. Luento 12.5.2016: Yhteismaa ja Siivouspäivä. Osana Kaupunkiaktivismi-kurssia. Helsingin yliopisto.
- Särelä, Mikko. 2016. Luento 12.5.2016: Lisää kaupunkia Helsinkiin -liike. Osana Kaupunkiaktivismi-kurssia. Helsingin yliopisto.
- Weckenbrock, P., Volz, P., Cressot, N. & Parot J. (toim.). European CSA Research Group (2016): Overview of Community Supported Agriculture in Europe.